

Paraplu boven landgoed

De afgelopen elf jaar zijn in het kader van het Pact van Twickel diverse projecten gerealiseerd. Landgoed, natuur, landbouw, recreatie en infrastructuur hebben een duurzame kwaliteitsimpuls gekregen. Het is het resultaat van een nauwe samenwerking tussen Stichting Twickel en diverse overheden.

Foto: Wouter Borre

AUTEUR
Hans Gierveld

ACTUEEL

Het is de rondweg Delden die aan de basis heeft gestaan van het Pact. De provinciale weg scheidt het landgoed van de stad. Landschapsarchitect Michael van Gessel adviseerde Twickel in 1998 die verbinding te herstellen en de inbreuk van de rondweg in het landschap te verminderen. Een enorme opgave die Twickel niet alleen kon realiseren. Daarvoor was de hulp van meerdere partijen nodig. Voorzitter Edzard Krudop en rentmeester

Albert Schimmelpenninck startten een overleg met de provincie Overijssel, de Regio Twente, de gemeenten Hof van Twente, Hengelo en Borne en het waterschap Regge en Dinkel (nu Vechtstromen). Deze partijen waren bereid de samenwerking aan te gaan, maar brachten ook hun eigen wensen in. Deze wensenlijst werd door landschapsarchitect Abe Veenstra van Buro Bosch en Slabbers uitgewerkt tot een gezamenlijke visie.

Deze visie vormde de basis voor het Pact van Twickel dat de partijen op 19 maart

2009 ondertekenden. Met het vaststellen van de visie lag ook het gezamenlijke doel vast. Afsproken werd om gezamenlijk op te trekken teneinde dat doel te realiseren. Het hield veel meer in dan het herstellen van de verbinding van Delden met Twickel. Maar ook meer dan een verzameling van recreatieve, landschappelijke en landbouwkundige projecten. Het Pact van Twickel is een voorbeeld van een gebiedsgerichte aanpak, zoals de omgevingswet nu ook voorstaat. En daarbij komen ook de hiaten in de wet- en regelgeving op tafel.

Voor de uitvoering van alle projecten werd regelmatig overleg gevoerd. Ambtelijk en bestuurlijk. Dat is een essentiële stap gebleken om zoveel succes te kunnen boeken. Door regelmatig aan tafel te zitten, konden we problemen snel oplossen. En als dat niet lukte, andere wegen zoeken om een oplossing te vinden. Samenwerking is minder belangrijk als het goed gaat, dan lukt alles. Maar juist als het moeilijker wordt, is het van groot belang. Op die momenten bleek de waarde van het Pact. Partijen werden aangesproken op het gezamenlijk doel waarna samen naar een oplossing werd gezocht. Het is iedere keer weer gelukt.

Sommige projecten waren eenvoudig uit te voeren. De Umfassungsweg loopt over het landgoed en was snel geopend. Lastiger was de realisatie van de herinrichting van de Hagmolenbeek bij Beckum.

Er was een aantal subsidieregelingen die veel mogelijk maakten, maar niet alles. Juist voor de invulling van die onderdelen bleek het Pact van Twickel van groot belang. Bij bijvoorbeeld de herinrichting van de Oelerbeek hielp het dat waterschap, gemeente en Twickel al samen aan tafel zaten.

Voor de landbouw zijn diverse projecten uitgevoerd. Zo werden agrarische bedrijven duurzamer en economisch efficiënter. Bij alle deelprojecten waren diverse landbouwers betrokken. De contacten die zodoende ontstonden, maakten andere ontwikkelingen eenvoudiger te realiseren.

Tot slot de aanleiding, de verbinding tussen Delden en Twickel. Met de aanleg van twee bruggen, aanpassingen aan de weg en het steiler maken van de taluds werden de wensen van Van Gessel voor een groot deel vervuld. Zonder de samenwerking was dat niet gelukt. Voor het eind van het jaar zijn de plannen voor de opheffing van de noordelijke lus klaar en worden ze uitgevoerd.

Ook nu het Pact formeel is afgerond staan we voor een grote opgave. De landbouw moet anders. Hoe is onduidelijk. Kringlooplandbouw, natuurinclusieve landbouw, herstellende landbouw. Prachtige titels, maar het moet wel gebeuren. En dan zijn er nog de maatschappelijke wensen op het gebied van natuurherstel en biodiversiteit. Wensen die hand in hand moeten gaan met het realiseren van een duurzame en economische rendabele toekomst voor de agrarische sector.

Ondertekening van het Pact van Twickel in 2009.

Twickel gaat die opgave graag aan. Dat moet zij ook. Dat is de wens van de barones die de stichting oprichtte en haar landgoederen aan de stichting schonk. Maar Twickel en haar pachters kunnen dat niet alleen. Daar is hulp van het waterschap, de provincie, de gemeenten en het rijk voor nodig. Zoals in de afgelopen tien jaar het pact heeft bewezen te werken. Juist voor de moeilijke punten. Een nieuw pact kan deze maatschappelijke wensen misschien wel vervullen.

Wat is er met het Pact van Twickel bereikt?

Sinds de ondertekening van het Pact zijn diverse projecten tot stand gekomen. Van grootschalig en in het oog springend, tot klein maar wel van grote betekenis voor betrokkenen. Een overzicht.

AUTEUR

Hans Gierveld en
Martin Steenbeeke

ACTUEEL

De Umfassingsweg is misschien wel het meest succesvolle project. Vele wandelaars hebben deze prachtige route al gelopen. De route 'omvat' het park van Twickel en voert de wandelaars langs verschillende landschappen.

De Duitse landschaparchitect Petzold gaf eind 19e eeuw de aanzet; dankzij het Pact kon het ruim een eeuw later worden afgerond. Minder bekend is de door het bureau Bosch en Slabbers bedachte Grensweg, een uniform aangelegde fietsroute rond het landgoed, van Azelo via Woolde naar Oele. De verbindingen met Borne en Hengelo zijn verbeterd door het opknappen van fietstunnels.

Het plan van landschapsarchitect Michael van Gessel voor herstel van het overpark is uitgevoerd. Bruggen zijn vernieuwd en de Twickelervaart heeft weer een 'haven'. De verbinding met Delden is versterkt door de bouw van bruggen over de rondweg. Deze dragen ertoe bij dat de provinciale weg een minder grote barrière vormt. Door het steiler maken van de taluds is de weg beter ingepast, de verkeerssituatie op de es is verbeterd en de recreatieve mogelijkheden zijn versterkt. Op agrarisch gebied zijn in samenwerking met de pachters diverse deelprojecten opgezet. Belangrijkste is de verwijdering

van asbestdaken en de plaatsing van zonnepanelen op deze daken. Toegangswegen naar de erven zijn opgeknapt en tien karakteristieke Twickelschuren zijn opgeknapt en geschikt gemaakt voor nieuwe functies. Het landschap én de bedrijfsvoering hebben geprofiteerd van de verplaatsing van kuilvoerplaten.

Sommige landbouwers ondervonden hinder van het kleinschalige landschap. Op plekken waar het kon, zonder het landschap te schaden, zijn aanpassingen doorgevoerd. Er zijn doorritten voor voertuigen gekomen, veeroosters aangelegd, duikers verlegd en houtwallen en singels opgeknapt. Op watergebied is samen met het waterschap gewerkt om verdroging tegen te gaan en is de waterhuishouding op agrarische bedrijven aangepakt. De Oelerbeek is gedeeltelijk heringericht om aan de nieuwe ecologische eisen van de Europese kaderrichtlijn water te voldoen en ook de herinrichting van de Hagmolenbeek is gedeeltelijk onder de vlag van het Pact van Twickel uitgevoerd. In het beekdal werd gebruik gemaakt van een uitplaatsingregeling voor landbouwbedrijven om nieuwe natuur te creëren en de beek de ruimte te geven. Landelijk is dit een van de meest succesvolle herinrichtingprojecten.

De beek meandert weer

Het aanzien en karakter van de Hagmolenbeek zijn enorm veranderd. Waterschap Vechtstromen, Stichting Twickel en pachter Marwin Hofstede van Erve Loninkwoner bundelden meerdere doelen. De gekanaliseerde beek die vooral snel water moest afvoeren, kronkelt nu door een verbreed dal. De grondwaterstand is hoger, en af en toe overstroomt de beek. De spontane zandafzet, erosie, gevarieerde stroomsnelheden en kwelvorming hebben een positieve uitwerking op de flora en fauna. Zo groeit er volop bosbies en waterviolier en is de Hagmolenbeek een aantrekkelijk leefgebied geworden voor onder meer de zilverreiger, kleine vissoorten en diverse libellen. Ook een nabijgelegen bos en heidegebied profiteren.

Beeldbepalende bruggen

Vraag willekeurige Deldenaren naar hun mening over de beide nieuwe bruggen en je krijgt een duidelijke antwoord. “Ik vind ze prachtig”, zegt een fietsster in de Markstraat “Ik wandel niet, maar fiets veel. Helaas is mijn elektrische fiets te zwaar om er overheen te duwen.” Een bewoonster van appartementencomplex Stadshagen noemt de bruggen “niet mooi”. “Ik vind ze ook niet prettig om overheen te lopen. Ik wandel liever langs de watertoren richting Twickel.” Een oudere wandelaar geeft aan dat hij bijna elke dag de twee bruggen bestijgt. “Voor mij is het een goede fysieke test.” Maar eigenlijk vindt hij ze overbodig omdat er dichtbij al een brug en fietstunnels zijn. “Twickel doet veel moeite om de rondweg te verbergen. En dan knallen de bruggen erboven uit. Dat is vreemd.”

Karakteristieke Twickelschuren opgeknapt

Op Erve Vorger van pachter Nico Versteeg stond de 'oale Schöppe', gebouwd in de 19-e eeuw, bijkans op instorten. Elke storm betekende schade. Sinds het jongvee is verhuisd, had de schuur ook niet echt een functie. Nu is alles in oude stijl gerenoveerd, met nieuw gebintwerk, dak en vloer. Ook zijn er, net als vroeger, weer deuren aan de achterzijde. Zonder steun was Versteeg er niet aan begonnen want hij had al een nieuwe stal en een wagenloods gebouwd en zo'n investering moet wel rendement hebben. Het agrarisch erfgoed ziet er weer keurig uit. Het wachten is op een goede invulling, maar dat komt wel goed, verzekert Versteeg.

Houtwallen onder handen

Melkveehouder Johan Hietbrink uit Delden vond al langer dat enkele houtwallen op zijn land wat onpraktisch gesitueerd waren. “De grond rond die wallen is lastig te bewerken en je hebt last van schaduwwerking.” Met financiële steun uit het Pact van Twickel zijn twee stukken van in totaal zo'n 130 meter weggehaald. Waar het maïs iets minder hoog is, is nog te zien waar een houtwal liep. Ter compensatie is een nieuwe houtwal aangeplant, aan de rand van een karrespoor. Veel praktischer, zegt Hietbrink. Hij moest zelf de grond vlak maken, Twickel zorgde voor de aanleg. Daarnaast zijn er op een andere locatie zeven populieren gepoot.

